

קוים כלליים ב'דבר מלכות' | פרשת שמות

|| || || || || להכניס את ימות המשיח בימי חיך || || || || ||

גדולות שלנו, שנשארו אתנו לאורך כל הדורות מאז ועד הגאולה (ראה לקמן במדור 'מושגים בשיחה' בנוגע למושג 'בני חורין' גם בזמן הגלות).

אלא שבזמן הגלות בחיצוניות ובפועל אנו משועבדים לעמים אחרים, בפועל איננו מקיימים את התורה במלואה, ולא בכל יהודי ניכרת בגלוי בחירת הקב"ה בו והתקשרותו עמו.

בגאולה האמיתית תתגלה החירות שקבלנו ביציאת מצרים, כל עם ישראל יתנהג בפועל על פי הוראות התורה שקבלנו ביציאת מצרים, ותהיה בגלוי בחירת הקב"ה בישראל].

ועל פי זה נמצא שיציאת מצרים לא נשלמה אף פעם, בזמן משה הייתה רק ההתחלה, ועל ידי מלך המשיח היא תושלם באמת. לכן "אמיתית הענין דיציאת מצרים היא ימות המשיח, ואמיתית ופנימיות הענין דימות המשיח היא גאולת מצרים" (ס"ה בשיחה). וכל הימים שבינתיים הם 'ימי צאתך מארץ מצרים', הדרך ממצרים ועד הגאולה האמיתית.

אתכפיא ואתהפכא. למעלה ממדידה והגבלה (ס"ה). יציאת מצרים היתה גאולה באופן של אתכפיא, כפיפת הרע לטוב, אך הוא עדיין נשאר במציאותו הרעה. לכן גם אחרי הגאולה מצרים נשארה בטומאתה. הגאולה העתידה תהיה באופן של אתהפכא, כאשר משיח יהפוך את העולם כולו לטוב, ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד.

בשיחה אומר (סוף ס"ה) שיזכירו יציאת מצרים גם בימות המשיח, כדי להזכיר גם אז את המעלה שיש באתכפיא. ומבאר המעלה שבזה, שאז הגאולה נמשכת במציאות העולם הזה, ולכן היא אינה נפרדת מחיינו כעת בעולם הזה.

[ואולי כוונתו, שאמנם המאורעות של ימות המשיח

תמצית השיחה ומושגים מרכזיים

יציאת מצרים. העולם הזה. ימות המשיח (ס"ג ואילך). במבט שטחי, יציאת מצרים הסתיימה בכניסת בני ישראל לארץ. כעבור דורות רבים בני ישראל ירדו שוב לגלות, ובכך איבדו את החירות לה זכו ביציאת מצרים. ומאז אנו עדיין מחכים לגאולה האמיתית בה נשוב ונגאל.

על פי הסתכלות זו אלו שלשה שלבים שונים שכל אחד הוא מהות בפני עצמו, שונה לגמרי מחבירו. **פעם** יצאנו ממצרים, **כעת** אנו בגלות, **בעתיד** נהיה בגאולה.

ובשיחתנו כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בא לשנות את הסתכלות זו, לבאר לנו שהכל זהו סיפור אחד ארון שתחילתו ביציאת מצרים וסיומו בגאולה, ואנחנו באמצעו. וכך נבין שיציאת מצרים והגאולה השלימה הם חלק מחיינו **כעת**.

בשיחה מבאר (בסעיפים ה-ו, שם מרכז הביאור) על פי דברי המדרש שיציאת מצרים מלכתחילה הייתה אמורה להיות גאולה שלימה, אלא שלפועל לא זכינו לכך.

אך אין הכוונה שהם קבלו תחת זאת גאולה אחרת וחלקית. אלא שבמקום לקבל את הגאולה האמיתית במלואה בפועל ובגלוי, קבלו רק את הענינים הפנימיים שלה, ובחיצוניות יכול להיות מצב זמני של גלות, עד הגאולה האמיתית בה יתגשמו בפועל כל הענינים שקבלנו ביציאת מצרים.

[אמנם בשיחה לא מרחיב הביאור בזה, אך ניתן לבאר זאת בדרך אפשר:

ביציאת מצרים נעשינו בני חורין, קבלנו את התורה, הקב"ה בחר בנו לעם ונתן לנו את האפשרות להתקשר עמו על ידי המצוות. אלו הם המתנות הכי

בשיחה מפרש את מאחז"ל "מובטח לו שהוא בן עולם הבא" מתאים לדעת הרמב"ן.

חזקת משיח. משיח ודאי (סי"ד). כשהרמב"ם מתאר את סדר התגלות משיח ופעולותיו לגאול את ישראל, הוא מחלק זאת לשני שלבים. משיח מתחיל את פעולותיו עוד בזמן הגלות, כאשר ישראל עדיין רחוקים מהתורה ואומות העולם מצרים לעם ישראל, ואז המשיח נקרא 'חזקת משיח'. בהמשך כאשר משיח מצליח לקרב את ישראל לדרך התורה ומנצח את כל האומות ובנה את המקדש וכו', זוהי הגאולה השלימה, ואז משיח נקרא 'משיח בודאי' [ראה לקו"ש חח"י ע' 281].

בשיחות רבות מבאר אד"ש מה"מ שאף שהגאולה האמיתית טרם הגיעה, אך משיח כבר נמצא כאן ופועל את פעולותיו לקראת הגאולה. תקופתנו אם כן היא תקופתו של 'חזקת משיח', כמפורש בסיומה של שיחתנו. תיכף ומיד תבוא הגאולה השלימה, ועל כך תפלתו של אד"ש מה"מ שזוכה תיכף ומיד להתגלות משיח כ'משיח ודאי'.

לחביבותא דמלתא

בשיחה נאמר שהרמב"ם חי שבעים שנה פחות 83 יום, אותם הוא השלים על ידי 83 ההלכות שבספרו משנה תורה.

ולהעיר שבשיחה מופיעים דברים אלו בהערה מספר 83.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ישראל מארץ אשור ומכל הארצות". מפסוק זה מובן לכאורה שלעתיד לבוא לא יצטרכו להזכיר את יציאת מצרים מדי יום, ובמקום זאת יזכירו את נסי הגאולה השלימה.

ועל כך מבארים חכמים שכונת הפסוק היא שעיקר השבח להקב"ה יהיה בהזכרת נסי הגאולה האמיתית משעבוד המלכות, ואת יציאת מצרים יזכירו בדרך טפל.

אתרחיש לי' ניסא ואהדרו תמני סרי דרי חיוורתא (ס"ח). = נעשה לו נס וחזרו שמנה עשרה שורות בזקנו להיות לבנות.

רבן גמליאל (ס"ט). רבן גמליאל היה הנשיא קודם ראב"ע, וכשהעבירו אותו מנשיאותו החליפו ראב"ע.

תלמיד שאין תוכו כברו (ס"ט). תלמיד שאין פנימיותו כחיצוניותו, שחיצוניותו טובה ופנימיותו לא.

השם אורחותיו (ס"ט). השוקל ומדקדק בדרכיו, להקפיד שיהיו כראוי.

יציאת מצרים וקריאת שמע (ס"י). אדה"ז מבאר בתניא (פמ"ז) שתוכנה של יציאת מצרים היא יציאת הנפש ממאסר הגוף והתדבקותה בה' אחד, שזהו התוכן של מצוות קריאת שמע, הדבקות באחדות ה'.

הליכות עולם לו (ס"י). הפירוש הפשוט שלהגמרא דורשת את הפסוק "הלכות עולם לו" על הלכות התורה, שמי ששונה אותם העולם הבא שייך לו. אד"ש מה"מ מחבר את פירוש הגמרא עם המשמעות הפשוטה, שהלכות התורה צריכות לחדור ב"הליכות עולם", בהנהגה הרגילה של העולם הזה.

ובסגנון השיחה, להחדיר את גאולת ישראל בימי חיך בעולם הזה.

עולם הבא (ס"י). נחלקו חכמי ישראל במשמעות המושג 'עולם הבא'. לדעת הרמב"ם (בהל' תשובה ובכ"מ) הכוונה לעולם הנשמות לאחר המוות, ולדעת הרמב"ן (בשער הגמול) הכוונה לעולם התחיה. כאן

כאשר העולם כולו יעבוד את ה' ביחד וכו', זהו ענין שלא על פי טבע העולם, למעלה מהמדידה וההגבלה שלו, אך יחד עם זאת זה יקרה בצורה טבעית במדידה והגבלה של טבע העולם.

אילו היה זה על ידי ענין נסי, שברגע אחד משתנית החשיבה של כל האנושות והכל מתחילים לעבוד את ה', היה זה אתהפכא בטהרתו, אך אז היינו מתייחסים לתקופה זו כאל עולם אחר לחלוטין שאינו קשור לעולם בו אנו חיים כעת.

אך כיון שזה יהיה בצורה טבעית, יש בזה גם צד של אתכפיא, שמציאות העולם נשארט בטבע שלה, ולאט לאט הם באים להכרה של עבודת ה'. בצורה כזו אנו יכולים להתייחס לגאולה כהמשך וחלק של החיים שלנו כעת].

ההוראה מכל זה, שעלינו לראות את ימות המשיח כחלק והמשך של חיינו כעת, והמצווה של זכירת יציאת מצרים בכל יום נותנת לנו את הכח להמשיך בחיינו כעת את המצב של יציאת מצרים והגאולה השלימה.

מבנה השיחה

התבוננות ראשונה. דברי המדרש בפרשתנו.

השיחה נפתחת בציטוט המדרש המבאר שבנ"י נזכרו בתחילת פרשתנו "על שם גאולת ישראל" והגאולה העתידה, ומקשה מה הקשר בין הירידה למצרים לגאולת מצרים והגאולה האמיתית! וכמו כן, מהי ההוראה מכך אלינו (ס"א).

ומבאר בנקודה: שאכן הגלות בפנימיותה היא התחלת הגאולה, ולכן אומר המדרש "על שם גאולת ישראל נזכרו כאן" בירידה לגלות. וזוהי גם ההוראה

1) בשיחה השאלה כפולה: א. איך המדרש לוקח את הפסוק המדבר על הגלות ודורש אותו על הגאולה. ב. גם אם נמצא מענה לשאלה על המדרש כיצד הוא מוצא בפסוק רמז לפירוש כזה, תעבור השאלה אל הפסוק, מדוע הוא אכן מדגיש זאת.

עבורנו, שגם בתוך גלותנו זו צריכים להכניס את הגאולה השלימה (ס"ב).

וכפי שנקודה זו תתבאר בהרחבה בהמשך השיחה.

התבוננות שנייה. דברי המשנה על זכירת יציאת מצרים.

עובר לעיין בדברי ראב"ע ביום עלותו לנשיאות "שתאמר יציאת מצרים בלילות . . להביא לימות המשיח". ומעלה נקודות שיתבארו בהמשך דבריו: מהי שייכותו של דין זה לראב"ע, ליום שנתמנה בו להיות נשיא, ולדבריו "הרי אני כבן שבעים שנה" (ס"ג).

ממשיך ומנתח את הדעות השונות שבמשנה בנוגע לחיוב זכירת יציאת מצרים כל יום. ומדעת חכמים מעלה מסקנה כפולה: א. ימות המשיח הם חלק מחיינו כעת. ב. יציאת מצרים תפעל חידוש גם בימות המשיח (ס"ד).

גם מסקנות אלו יתבארו בהמשך השיחה.

ביאור. יציאת מצרים והגאולה השלימה הם המשך אחד.

כעת מגיע לעיקר הביאור:

מבאר שיציאת מצרים והגאולה השלימה הם המשך אחד, והימים שבינתיים הם דרך מגאולה לגאולה.

לכן מובנת דעת חכמים שיזכירו את יציאת מצרים גם בימות המשיח, כיון שייצ"מ היא ההתחלה והפנימיות

2) ליתר ביאור: בפסוק נאמר שזכירת יציאת מצרים היא "כל ימי חיין", ולולי דברי חכמים היינו סוברים שהדברים מתייחסים רק לזמן שקודם ימות המשיח, כיון שימוה"מ אינם מ"ימי חיין" כעת. ומחדשים חכמים שימוה"מ הם כן חלק ונכללים ב"כל ימי חיין". זהו חידוש ראשון.

בנוסף לכך, גם מצד הסברה, היינו סוברים שאין טעם להזכיר את יציאת מצרים בימות המשיח, לאחר הנסים הגדולים של הגאולה השלימה. אך לאחר דברי חכמים שגם בימוה"מ יזכירו את יצי"מ, אנו למדים חידוש נוסף, שיציאת מצרים תפעל חידוש גם בימות המשיח.

של ימות המשיח, ואף תפעל בהם חידוש (ס"ה).

ומוסיף ומבאר שמדעת חכמים ניתן גם ללמוד הוראה בעבודתנו כעת, שיש לנו הכח להחזיר בחיינו את הדרגה של ימות המשיח (ס"ו).

חזרה לביאור המשנה.

חוזר ומבאר על פי זה את דברי המשנה שהוזכרו לפני כן בשיחה (בס"ג) אודות נשיאותו של ראב"ע (ס"ז), מאמרו "הרי אני כבן שבעים שנה", ושמזו אלעזר בן עזריה (ס"ח), שכל ענינים אלו קשורים עם המשכת הגאולה עוד בעמדנו בגלות.

מוסיף ומבאר על פי אותו רעיון את סיפור הגמרא אודות המאורעות שסביב הכרת ראב"ע (ס"ט). ומוסיף להראות כיצד רעיון זה משתקף גם בתחילת וסיום המשניות והש"ס (ס"י).

חזרה לביאור המדרש.

חוזר לתחילת השיחה אודות המדרש "על שם גאולת ישראל נקראו כאן" (בס"א-ב), ומבאר שעל פי כל הנ"ל מובן כיצד אמיתית הענין של הירידה למצרים היא "גאולת ישראל". ומובנת גם ההוראה מכך אלינו בהמצאנו בגלות, שתפקידנו לעמוד במצב של גאולת ישראל (ס"א).

מסיים ומקשר להילולת הרמב"ם בכ"ף טבת. הרמב"ם בהיותו במצרים כתב את ספר משנה תורה, בכך הוא פעל (באופן השייך לתקופתו) גאולה בישראל, ועד לגאולה שלימה (ס"ב).

הנוגע אלינו בזמן הגאולה.

בתקופה מיוחדת זו, לאחר ריבוי העבודה במשך כל השנים, דבר ברור שימי חיינו נהפכים מיד לימות המשיח ממש, כיון שמיד באה הגאולה (ס"ג).

ובנוגע לפועל: כל אחד צריך לגלות איך שאנחנו כבר נמצאים במצב של גאולה, במיוחד ע"י התחזקות בלימוד הרמב"ם.

ויהי רצון שע"י ההחלטה בזה יתקיימו כבר דברי הרמב"ם בסיום ספרו, שלאחר שישנו כבר "בחזקת משיח" יהיה מיד "משיח בודאי" (ס"ד).

מושגים בשיחה

ראובן ושמעון נחתינן, ראובן ושמעון סלקינן (ס"א). = ראובן ושמעון יורדים למצרים, ראובן ושמעון עולים למצרים. מבלי לשנות את שמותיהם.

שתאמר יציאת מצרים בלילות (ס"ג). בכל בוקר וערב קוראים את פרשת יציאת שנתמנה בה "אני . . הוצאתי אתכם מארץ מצרים", בכדי לקיים את המצווה "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיין".

ואומר ראב"ע שפשט הפסוק מדבר רק על "ימי חיין", והוא לא זכה למצוא טעם והוכחה לכך שצריך להזכיר יציאת מצרים גם כלילה. עד שדרש בן זומא שהמילה "כל ימי חיין" באה להוסיף את הלילות, שגם בכל לילה צריך להזכיר את יציאת מצרים.

ולדעת חכמים המילה "כל" מוסיפה את ימות המשיח, שגם אז יזכירו את יציאת מצרים.

עבדי הם ולא עבדים לעבדים (ס"ד). הקב"ה אומר על בני ישראל שמעת יציאת מצרים הוא פדה אותם מעבדות לפרעה והנם משועבדים להקב"ה, שעבוד שלא בטל לעולם. ולכן אף אחד אחר לא יכול לשעבד תחתיו את בני ישראל.

זוהי הסיבה להבדל בין עבד כנעני שהוא רכושו של האדון, לעבד עברי שהוא בן חורין לכל דבריו, והוא רק כמו פועל העובד אצל בעל הבית. כיון שכל יהודי הוא רכושו של הקב"ה, ואינו שייך לאף אחד אחר.

המהר"ל מבאר שגם כאשר בני ישראל ירדו לגלות ונשתעבדו לבבל ורומי, זהו רק "מקרה" של עבדות, אך אין בכח המקרה לשנות את מהותם הפנימית שהנם בני חורין לעולם.

שתהא שעבוד מלכות עיקר (ס"ה). בנביא נאמר שלעתיד "לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה את